

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Speciesismus – soucit na bodu nula

Jakub Švec

Bakalářská práce

2015

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jakub Švec**
Osobní číslo: **H12368**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Speciesismus - soucit na bodu nula**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

V bakalářské práci se bude student zabývat vztahem mezi lidskými a nelidskými zvířaty. V rámci projektu se pokusí, v duchu sociální antropologie, kriticky přemýšlet o chování člověka ke zvířatům. Výzkumný zájem se zaměří na radikální antropocentrismus a neúctu k ostatním obyvatelům naší planety. Bakalářská práce bude realizovaná v rámci specializace vizuální antropologie.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

T. Vandrovcová - Zvíře jako pokusný objekt: sociologická reflexe

P. Singer - Osvobození zvířat

P. Hub - Neber zvíře do úst

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Tomáš Ryška, Ph.D.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2015**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

Univerzita Pardubice
Pavlůva třída 585
532 14 Pardubice, Studentská 94

PhDr. Michal Tošner, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. dubna 2014

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 31.3.2015

Jakub Švec

NÁZEV: Speciesismus – soucit na bodu nula

ANOTACE: Ve své bakalářské práci se zabývám tím, jak nahlížíme na zvířata skrze speciesismus. Jak na zvířecích druzích uplatňujeme druhovou nadřazenost a jaké aspekty nám zabraňují opustit tyto vzorce chování. V první části práce se budu zabývat naší výchovou a pokusím se vymezit kategorie, do kterých zvířata sortujeme. Dále se budu zabývat druhovým a individuálním relativismem, ekologickou udržitelností a prostorem. Ke konci práce se budu zabývat teorií neviditelné vraždy. Celá práce je sepsána jako kritika daného stavu věcí.

KLÍČOVÁ SLOVA: Speciesismus, antropocentrismus, zvířata, společnost, maso, jatka, Singer, Bourdieu, Foucault, ekologie, Peta, Greenpeace, výchova, prostor

TITLE: Speciesism - compassion to the zero point

ANNOTATION: My interest in this work is about our view on animals through speciesism. I will try to explain how we apply generic superiority on animals and which aspects prevents us to leave this behavior patterns. I am going to explain our upbringing in first part and I will try to define humans categories of animals. I am going to explain generic and individual relativism, ecological sustainability and place in next parts. I am going to create theory of invisible murder in the end of the work. All this work is criticism of humans treatment to animals.

KEY WORDS: Speciesism, anthropocentrism, animals, society, meat, slaughterhouses, Singer, Bourdieu, Foucault, ecology, Peta, Greenpeace, education, place

Poděkování:

První a největší poděkování patří mé rodině. Bez Vaší podpory bych nikdy nemohl otevřít brány vysoké školy a nikdy by tato práce nevznikla. Bez Vás bych nebyl tím, kým jsem – bez Vás bych vlastně ani nebyl.

Druhé poděkování patří všem vyučujícím a dalším pracovníkům na Sociální antropologii. Jejich neautoritářský a rovnostářský styl výuky mě vždy dokázal motivovat a měl by být vzorem pro další pedagogické pracovníky. Děkuji Vám za vytvoření přátelského prostředí a za předání kulturně-antropologického vědění.

Třetí poděkování patří Tomáši Ryškovi, vedoucímu mé práce. Děkuji Vám za znalosti předané v hodinách a za usměrňování podoby této práce.

VŠEM VÁM DĚKUJI

OBSAH:

1. Úvod ... 8

2. Metodologie ... 11

3. Naše výchova ... 15

3.1. Jak po sobě házeli ryby ... 17

4. Role zvířat v rámci speciesismu ... 19

4.1. Zvířata mimo sféru zájmu ... 20

4.2. Zvířata ve sféře zájmu ... 21

4.3. Zvířata okrasná a cvičená ... 21

4.4. Domácí mazlíčci ... 21

4.5. Zvířata sloužící vyššímu zájmu ... 22

4.6. Zvířata produktová ... 23

4.6.1. Když všude byla krev ... 24

4.6.2. Reverzní biopolitika a jatka ... 24

4.7. Zvířata mimo zájem antropocentrický ... 25

5. Vytváření hranic v rámci speciesismu ... 27

5.1. Druhový a individuální relativismus ... 29

6. Prostor a lingvistika ... 30

6.1. Ekologická udržitelnost ... 33

7. Teorie neviditelné vraždy ... 35

7.1. Koncept čarového kódu ... 37

7.2. Strach o tělo ... 39

8. Závěr ... 41

1.Úvod

„Vpravdě je člověk králem zvířat, neboť je svou brutalitou předčí. Žijeme ze smrti druhých. Jsme chodící hřbitovy!“

Leonardo da Vinci

Speciesismus je pojem označující druhovou nadřazenost. S tímto pojmem přišel poprvé v roce 1970 britský psycholog Richard D. Ryder. Tento pojem pak ale proslavil především Peter Singer svou knihou *Osvobození zvířat*,¹ která vyšla v roce 1975. Jedná se tedy o pojem kritizující lidské chování ke zvířatům. Tento pojem často využívají zastánci práv zvířat pro popisování stávajících perzekucí na zvířatech.

Antropocentrismus je pojem, který sice není přímo spojený s pojmem speciesismus, nicméně ho filozoficky zastřešuje. Antropocentrismus staví člověka do středu zájmu.² Člověk je ústředním bodem a ostatní bytosti a příroda jsou mu podřízeny. Člověk pro svoje potřeby tedy může libovolně nakládat s okolním prostředím a s nelidskými druhy – zvířaty. Environmentalisté a další skupiny či organizace často kritizují společnost za antropocentrické chování. Například kvůli velkému ničení a znečišťování ekosystému nebo právě kvůli utlačování zvířat.

V tomto bodě je také nutné zmínit revoluční dokument *Home* (2009), který natočil Yann Arthus-Bertrand.³ Tento významný dokumentarista obletěl takřka celý svět a mapoval dopady lidského chování na zvěř, ekosystém a samotné lidské skupiny. Ostatně, všechny tyto problematiky jsou úzce propojené a nelze je oddělovat. Co se týče komplexního mapování této problematiky, tak lze jen těžko nalézt lepší snímek. Proto tedy pro vizuální obeznámení se s problematikou antropocentrismu doporučuji

¹ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2001, 259 s. ISBN 80-725-2042-3.

² Anthropocentrismus je složeninou dvou řeckých slov. Anthrópos (= člověk) a kentron (=střed).

³ HOME, 2009, Francie, Yann Arthus-Bertrand.

shlédnout tento snímek. Kromě obsáhlosti informací a vizuálního poznání je tento dokument praktický i pro všechny osoby, jež se zabývají natáčením audiovizuálních děl. Dokument Home je totiž velice zajímavý i po technické stránce provedení.

Speciesismus filozoficky spadá do podkategorie antropocentrismu. Zabývá se ale výhradně zvířaty či lidskou idejí nadřazenosti nad zvířaty. Už od nepaměti se vidíme výše a nadřazujeme se nad ostatní živočichy. Už od nepaměti si myslíme, že nám, lidem, Země patří. Speciesismus, neboli druhová nadřazenost, je neodmyslitelnou součástí našich životů. Žijeme v době, kdy na světě lidskou rukou umírá nejvíce zvířat v historii. Žijeme v době, kdy na světě lidskou rukou umírá nejvíce živých, cítících a myslících tvorů. Nicméně, do této problematiky nutně nemusí spadat pouze zabíjení zvířat, jejich celoživotní věznění či jejich pitvání. Do kategorie speciesismu spadá celé naše nahlížení na zvířecí druhy – přes zvířata zabíjená, konzumovaná, vězněná, volně chovaná až po úplně volná. I pták sedící na střeše je pro nás podřadný a bezvýznamný – je pro nás jen jakousi dekorací. Jeho život je pro nás pomíjivý, irrelevantní. Jeho smrt či život je nám lhostejný.

Žijeme ve světě, kde považujeme za normální zabíjení milionů zvířat denně. Zatímco je v módě obhajování lidských práv a lidské svobody, tak kontrastem tomu je dnešní těžká genocida nelidských obyvatel planety. Pojídáme často mláďata těchto druhů a oblékáme se do srsti a kůže pocházející z druhů jiných. Často máme kožené boty, bundy, peněženky či potahy v autě. Když konzumujeme vejce, nepřemýšlíme nad tím, jaký život prožívá slepice ve velkochovech a čím vším je dopována a čemu všemu vystavena. V lednici máme krabici mléka – mléka zvířete, které žije na malém prostoru v hrozných podmínkách a jako poděkování je na konci svého života odesláno na porážku. Žijeme v době, kdy nám taková genocida přijde přirozená, žádoucí a nevyhnutelná. Žijeme v době, kdy o těchto věcech takto nepřemýšlíme. Žijeme v době, kdy hospodářská zvířata jsou pouze prostředkem k dosažení kýženého produktu. Často zavíráme oči a tváříme se, jako bychom o těchto věcech nevěděli – dáváme ruce pryč od zodpovědnosti. Vizuální poznání této genocidy je většinové společnosti skryto a masité produkty jsou ukryty za idylickou reklamou. Často lze tedy mluvit ne o lhostejnosti, nýbrž o nevědomosti.

Hospodářská zvířata jsou už před narozením odsouzena k tomu, jaký prožijí život. Záleží jenom na tom, k jakému patří druhu a kde se narodí – to se ale svým způsobem dá říci i o lidech. Tyto věci neproblematizujeme, protože nám připadají naprosto přirozené. Samozřejmě ne každému toto přijde přirozené, hlavnímu proudu myšlení ale ano a hlavní proud myšlení je to, co udává normu – normálnost. Tento hlavní proud myšlení pak vzbuzuje u různých subkultur misantropii. Při hlubším zamyšlení nad životem hospodářských zvířat je často misantropie logickým důsledkem, není ovšem východiskem ani řešením.

2. Metodologie

„Je-li cesta snadná, nestojí za nic.“

Tibetské přísloví

V mém životě se můj pohled na okolní svět již mnohokrát změnil. Na základní škole jsem byl problematickým žákem, kterého vzdělání absolutně nezajímalo. Učitelé mě moc rádi neměli a neustále si na mě stěžovali. Při výběru střední školy jsem upřednostňoval takovou, která bude jednoduchá a nebudu se muset učit – “prostě ať to hlavně není voprůz“. Nakonec jsem skončil na učilišti. Učil jsem se elektrikářem.

Půl roku jsem strávil na oboru, ke kterému jsem neměl absolutně žádný vztah a můj mozek pouze měknul. Po onom půl roce naštěstí přišla změna. Kamarád přestupoval na stejnou školu, na maturitní obor. Řekli jsme si, že by bylo fajn, kdybychom chodili do třídy spolu. Díky této souhře náhod jsem se dostal na maturitní obor. Maturitu jsem tedy absolvoval v oboru Mechanik strojů a zařízení.

Po maturitě jsem opět upřednostňoval školu spíše jednoduššího typu. Šel jsem studovat na Vyšší odbornou školu. Na této škole jsem nevydržel ani rok, nebavila mě. Mé další kroky směřovaly na pracovní úřad a poté do práce. Díky určité souhře okolností jsem skončil v pozici jednatele v malé firmě. Tato práce mě ovšem nenaplňovala. Zhruba v tomto období se ve mně prohluboval zájem o světové dění, historii, filozofii, duchovno a tak dále. Tyto věci mě zajímaly i dříve, ale v menším měřítku. V tomto období jsem přečetl mnoho knih. Hodně z nich bylo o rozvoji osobnosti, filozofii nebo třeba buddhismu, gnosticizmu a dalších náboženských směrech. Začal jsem snít o návratu do školy – chtěl jsem na vysokou.

V roce 2011 jsem začal poprvé ve svém životě kritičtěji přemýšlet o lidském chování ke zvířatům. Ovšem stejně tak jsem kriticky přemýšlel o vládnoucích elitách a o různých konspiračních teoriích. Koncem roku 2011, ve svých dvaceti letech, jsem přestal téměř úplně jíst maso. Stalo se tak po přečtení jedné knihy o zdravé výživě, která pojednává

zejména o překyselení organismu masem (o této knize se zmíním ještě níže, v kapitole 7.2.). Faktem tedy je, že v tomto momentě jsem přestal téměř úplně jíst maso spíše z egoistických důvodů (abych měl tělo zdravé), než z důvodu altruistických (kvůli bojkotu genocidy na zvířatech). Těchto zvířat mi samozřejmě bylo líto, ale maso jsem přestal jíst primárně kvůli svému tělu. Také musím dodat, že má sestra (o 5 let mladší) nejedla maso už několik let – maso jí nechutnalo. Postupem času ale etické hledisko perzekuce zvířat nabíralo na síle a dostávalo se do čím dál většího popředí mých priorit, až se nakonec dostalo do těch nejpřednějších.

Od konce roku 2011 jsem si zároveň začal psát deník. V tomto deníku jsem sepsal své filozofické postoje, názory a další myšlenky. Mimo tohoto jsem si přepisoval také úryvky knih, jež mě oslovily či různé citáty.

Chtěl jsem na vysokou školu. Musel jsem se vrátit do školy. Hledal jsem seberealizaci. Chtěl jsem jít studovat Sociologii a preferoval jsem Pardubice. Sociologie na pardubické univerzitě nebyla, nicméně byla tam Sociální antropologie. Moc jsem nerozuměl tomu, co spojení těchto slov znamená. Co je to vůbec antropologie?! Nakonec jsem svojí jedinou přihlášku na vysokou podal právě na tento obor, aniž bych věděl o co se tedy přesně jedná. Potřetí v životě jsem se začal zodpovědně učit, abych udělal přijímačky (poprvé jsem se zodpovědně učil na teoretické testy v autoškolě a podruhé na maturitu).

V roce 2012 jsem nastoupil na Sociální antropologii na pardubické univerzitě. Tento obor mě záhy začal velice bavit a moc jsem si vážil toho, že můžu být na vysoké škole. Sociální antropologie mi poskytla velikou škálu znalostí, které mi sloužily pro sebereflexi a pro rozpoznávání jevů v okolním prostředí. Poprvé v životě jsem studoval něco, co mě opravdu zajímalo a pravidelně jsem se učil. Co víc, učení mě bavilo a naplňovalo.

Ve druhém ročníku jsem se pak na poslední možnou chvíli rozhodl, že půjdu na podobor – na Vizuální antropologii. Byl to opět vabank a nevěděl jsem, co mě tam bude čekat. Dnes jsem moc rád za to, že jsem se tak rozhodl. Na Vizuální antropologii jsem v sobě probudil vášeň pro tvoření audiovizuálních materiálů. Ještě během zimního semestru jsem si se svojí mamkou pořídil digitální fotoaparát a začal jsem se

hodně věnovat i focení. Nejvíce času jsem strávil focením přírody. Uchvacovaly mě krásně krajiny či volně žijící zvěř. Díky dlouhému objektivu jsem také trávil mnoho času focením hmyzu. Tyto detailní snímky mě fascinovaly. Fotil jsem a natáčel mravence, jindy jsem zaznamenával motýly v trávě. Když pak přišel na řadu výběr tématu bakalářské práce, tak jsem věděl, že si musím vybrat takové téma, ke kterému mám vztah a aktivně se o něj zajímám. Jedině tak mohu dát dané práci hodnotu. Výběr tématu byl pro mě jednoduchý.

28. března 2014 v 15 hodin, 39minut a 54 sekund byl natočen první záběr přiloženého filmu. Bylo to několik kilometrů od Trenta, v italských Alpách. Časové možnosti samozřejmě nedovolovaly permanentní nasazení tvorby tohoto dokumentu, takže záběry vznikaly pozvolna a nárazově. Prvních několik měsíců navíc vznikaly idylické záběry přírody. Věděl jsem totiž, že natáčení drsnějších záběrů bude náročné hlavně psychicky. Relativně dobře jsem znal hromady audiovizuálních materiálů s vykořisťováním a utlačováním zvířat či jejich vraždami, takže jsem dobře věděl, do čeho jdu. Po letních prázdninách začaly už vznikat spíše záběry drsnějšího charakteru. Natáčel jsem například vraždy ovcí či ryb. Povedlo se mi také získat takřka neomezený přístup do jednoho kravína. Natáčení v této lokalitě bylo asi psychicky vůbec nejnáročnější, i když jsem neviděl zemřít jediné zvíře. Atmosféra v této lokalitě byla otřesná – byl to koncentrační tábor. Do konce roku 2014 byl dotočen takřka všechen materiál. Pro účely tohoto dokumentu bylo natočeno dohromady 62,2 GB materiálu ve Full HD kvalitě (1080p). Co se týče této psané práce, tak její první rozpracovaná podoba vznikla v říjnu 2014.

Tato práce je sepsána spíše do teoretického směru. Čerpal jsem ze svých poznání od konce roku 2011, kdy jsem se o tuto problematiku začínal zajímat. Moje pole působnosti a spektrum zkoumání bylo velice široké. V podstatě jsem takto kriticky přemýšlel všude, kde jsem se nacházel. Dá se tedy říci, že jsem zkoumal společnost v širším měřítku. Mé poznání je nabyté téměř výhradně v České republice, i když je pravda, že od konce roku 2011 jsem procestoval asi dvacet evropských zemí. Díky Sociální antropologii jsem začal komplexněji chápat vztahy lidí, jejich prostředí a výchovy. V této práci jsem tedy primárně používal své poznání, které jsem nabyl

během studia, ale i před ním a pomohl jsem si několika základními koncepty ze Sociální antropologie. Tato psaná práce byla dopsána v únoru 2015.

Důležité je také zmínit, že i když se zajímám o utrpení zvířat určitou dobu a znám mnohá zvěrstva, tak přesto nejsem vegan. Jsem pouze špatným vegetariánem. Od narození žiji v maloměstě. Od změny svých stravovacích návyků jsem začal narážet na mnohé obtíže. Lidé zde nejedení masa považují za velice výstřední a nerozumné. To, co si myslí ostatní, mě osobně tolik neomezuje, i když chápu, že mnohé lidi to může od svých cílů odrazovat. Nicméně zde teď mluvím hlavně o obtíži v tom, že je zde velice těžké sehnat kvalitní jídlo, které neobsahuje maso. Tudíž má životospráva je jaksí podivná a založená na často se opakujících ingrediencích a surovinách. Dále ale už tuto otázku omezení prostorem necháme až na šestou kapitolu.

3. Naše výchova

„Stejně dobře, jako jíme zvířecí těla, bychom mohli jíst i lidská.“

Díogenés ze Sinópe

To, jaký vztah máme ke zvířatům, jak je vnímáme a jaké jim dáváme role či důležitost, je v první řadě ovlivněno naší výchovou. Jedná se o vztah ke zvířatům, který je nám vštěpován už od narození. Ne snad, že by nám byl vštěpován nějak násilně. Jednoduše řečeno se lidé kolem nás chovali tak, jak to sami považovali za přirozené a jejich přirozenost je teď naší, kterou opět předáváme skrze interakce dál. Z velké části není naše chování naší vlastní volbou. Kdybychom se narodili v silně veganské společnosti a žili v ní, jen stěží by se dalo předpokládat, že bychom konzumovali maso. Je to tedy koloběh předávání myšlenek, idejí, kultury, jídelníčku a speciesismu.

Mohli bychom zde použít koncept Pierra Bourdieuho⁴ – Habitus.⁵ Do našeho habitusu jsou během výchovy vštěpovány různé představy o různých zvířatech a o tom, jak se s nimi zachází. Skrze tyto představy daná zvířata vnímáme, sortujeme a přisuzujeme jim určitou hodnotu či důležitost. Skrze tyto představy k nim také přistupujeme a vnímáme je. Tyto představy přijímáme za vlastní a předáváme je dál. Je těžké a dlouhotrvající narušovat a měnit nekonečnost tohoto kruhu – předávání a přejímání představ. Lidé v našem okolí nás ovlivňují svým habitem, to ovlivňuje, mění a přetváří náš habitus, kterým zase my ovlivňujeme habitus dalších – třeba našich dětí. Stejně tak bychom zde mohli zmínit další koncept Pierra Bourdieuho – Structure and agency.⁶ Je zde určitá struktura a chování, které je vnímané jako přirozené. Do zaběhlých struktur patří přítomnost zvířecího masa a do přirozeného chování patří jeho koupě. Tyto struktury a jednání jsou opět předávány skrze výchovu. Racionálně vzato je to právě

⁴ Pierre Bourdieu byl důležitým francouzským sociologem, antropologem a filozofem. Narodil se 1.8.1930 a zemřel ve svém 71 letech, 23.1.2002. Pierre Bourdieu je mimo jiné autorem citátu: „Ti, kteří mají to štěstí, že mohou zasvětit své životy studiu sociálního světa, nemohou zůstat mimo, neutrální a neteční k bojům, ve kterých jde o budoucnost světa.“

⁵ Jeden ze stěžejních pojmů, který promýšlel a publikoval Pierre Bourdieu.

⁶ Taktéž.

předávání kultury, které legitimizuje zvířecí genocidu jako normu. Vskutku žijeme v paradoxní společnosti, kdy je normální podpora ohromné genocidy a nenormální její kritika. Do zaběhlých struktur a jednání, které utváří normu, nepatří obhajoba práv vykořisťovaných zvířat.

Britská psycholožka, Nicky Hayes, se ve své knize, *Základy sociální psychologie*, mimo jiné zabývá skupinovým myšlením a píše, že: „ ... skupina si většinou vytvoří své vlastní normy a ideje a od jejích členů se čeká, že se podle nich budou chovat. (...) Soudržná skupina vyvíjí tlak na své členy a nutí je přizpůsobit se názoru většiny. (...) Protože proti většinovému názoru se nikdo otevřeně nepostaví, skupina se vůbec nepokusí hledat alternativní řešení. Alternativní pohled na věc je navíc chápán jako zpochybnění „správnosti“ názoru skupiny, což vede k očerňování a negativní stereotypizaci vnějších skupin.“.⁷

V 21. Století umírá na světě nejvíce zvířat ve známé historii a úcta k těmto živým tvorům je stále menší. Jateční zvířata jsou čím dál více brána jako čistý produkt, který nemá svou vlastní identitu. Jako odraz této fatální neúcty k životu v posledních desetiletích myšlenka za svobodu zvířat nabírá na atraktivitě. Toto je dáno mnoha faktory. Jedním z prvků je radikalizace genocidy. Stejně jako se na jedné straně radikalizuje genocidní průmysl (ať už v počtech zavražděných či důmyslnější a necitelnější pásovou výrobou), tak na straně druhé se radikalizují také zastánci práv zvířat. Radikalizace genocidního průmyslu vytváří čím dál více zastánců práv zvířat na straně druhé. Velice důležitý prvek zde také hraje globalizace a technický pokrok – bez hromadného šíření určitých videí a informací by nikdy nevzniklo určité vědění. Organizace Jako PETA⁸ nabírají na síle. PETA je ukázkovou organizací bojující za antispeciesismus (stejně tak je například Greenpeace⁹ ukázkovou organizací bojující ve svém důsledku proti antropocentrismu). Nicméně je to právě stále výchova, socializace a předávání kultury, které hrají prioritní důležitost v našem nahlížení na svět. Proto myšlenka svobody zvířat je stále ve velké menšině oproti majoritnímu proudu nahlížení

⁷ HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2011, s. 62. ISBN 9788073679095.

⁸ PETA je neziskovou organizací bojující za práva zvířat a byla založena v roce 1980. Slovo PETA je zkráceninou slov People for the Ethical Treatment of Animals (PETA). Více informací naleznete na www.peta.org.

⁹ Greenpeace je neziskovou organizací stejně jako PETA. Zájmem organizace Greenpeace je ochrana životního prostředí. Byla založena v Kanadě v roce 1971.

na zvířata. Jednoduše řečeno je “normální” předávat a praktikovat daný stav věcí a “nenormální” je jeho kritika. Není se přeci čemu divit. Normu a normalitu udává majoritní proud myšlení a tímto myšlením rozhodně není veganství či osvobození zvířat.

I přes všechno výše zmíněné je třeba si uvědomit, že i my patříme do zvířecí říše.

...a co když by se zde objevil druh, který by uměl lépe kolektivně využít svojí sílu a měl podobné genocidní pohnutky jako člověk?

3.1. Jak po sobě házeli ryby

Jednoho rána se mi vážně nechtělo vstávat. Nebylo divu – bylo zhruba půl sedmé ráno a byla sobota. Nicméně jsem vstát musel. Oblékl jsem se a popadl jsem batoh se zrcadlovkami a stativy. Vyšel jsem z domu – slunce právě vycházelo a nad obzorem byl opar. Byla vcelku zima, hádám, že tak 5 stupňů – byl říjen. Veškeré svoje vybavení jsem naložil do kufru své posprejované Fiasty a vyrazil jsem. O deset minut později jsem dorazil na Řeku – ač tomu název nenapovídá, tak se jedná o rybník. Právě dnes zde probíhal výlov. Už z dálky jsem viděl několik nákladáků a houf rybářů, kteří ve velkých sítích lovili ryby.

Nejprve jsem několik minut natáčel různé idylické záběry vycházejícího slunce a racků létajících nad hladinou rybníku. Vždycky jsem raději točil idylku než smutnou realitu. Poté jsem vyrazil k místu výlovu. Cestou tam jsem minul několik stánků s různými sladkostmi, občerstvením a grogem. V místě výlovu bylo celkem živo. Bylo zde asi padesát pracovníků a každý měl svou roli. Někteří nabírali ryby do sítí. Jiní manipulovali s jeřábem, jenž ryby v sítích přemístil k třídícím kádím. Poté se celá síť rozevřela a kupa ryb popadala na první třídící plac. Zde několik pracovníků třídilo ryby podle velikosti a podle toho je házeli na různé skluzavky. Poté ryby čekalo další přetřídění. Často se i dělo, že ryby padaly mimo kádě a těžce lapaly po dechu – dusily se. Ačkoliv neslyšíme rybí křik a chroptění, tak ryby se na vzduchu dusí relativně dlouho.

Všemu přihlížela hromada lidí a já se to snažil zachytit. V ruce jsem měl neustále stativ a operoval se dvěma zrcadlovkami. Na jedné jsem měl nasazený dlouhý objektiv pro velké detaily a na druhé krátký objektiv pro širší zachycení událostí.

Kolem chodili rodiče s dětmi a vesele jim ukazovali, co se děje s rybičkami. Děti to s úsměvem sledovali, protože jim to rodiče s úsměvem ukazovali. Stejně tak rodiče a ostatní dospělí lidé se celkem dobře bavili nad povedenou kulturní akcí. Navíc si domu odvezou čerstvé ryby. Bez úcty... Bez úcty k životu mrháme životy ostatních bytostí.

Rybáři si občas odpočinuli a popili pívko. Pak zase pracovali, a když bylo dost ryb naloženo v nákladáku, tak ho střídal další. Z těchto nákladáků tekly litry vody za sekundu. Všude po zemi se v blátě válelo hromady menších ryb.

Když bylo po výlovu a všichni rybáři se rozutekli do hospody, tak se mi naskytnul zajímavý pohled. U jedné z kádí s malými, většinou mrtvými rybkami, stáli děti mezi deseti až patnácti lety. Bylo jich asi pět a ve srandě po sobě házeli tyto mrtvolky. Rybky padali na zem a kluci se řehtali... Z přihlížejících lidí nikdo nic neřekl... jako by po sobě házeli míček. Byla to prostě sranda...

Znecitlivěli jsme...

4. Role zvířat v rámci speciesismu

„Zvířata jsou na světě ze svých vlastních důvodů. Nebyla stvořena pro lidi, stejně jako černí nebyli stvořeni pro bílé a ženy pro muže.“

Alice Walker

Tato kapitola je o takových zvířecích rolích, které jsme zvířatům přisoudili. Majoritní proud myšlení lidské společnosti přistupuje ke zvířatům podle jejich užitečnosti, využitelnosti a podle jejich hodnoty, kterou jsme jim přiřkli. Na různá zvířata nahlížíme různě a podle druhu jim přisuzujeme hodnoty a vlastnosti. Zvířata v lidské společnosti zaujímají takovou roli, pro jakou jsou užitečná a využitelná pro dnešní civilizaci. V podstatě se dá říci, že čím vyšší je míra důležitosti či využitelnosti zvířete pro lidskou společnost, tím nižší je jeho svoboda. Tyto kategorie, do kterých škatulkujeme zvířata, nejsou uzavřené, nýbrž mají různě plynulé přechody. Například kráva je zde, v České republice, zvířetem jatečním, podléhajícím těžké genocidě. Na druhou stranu v Indii je kráva zvířetem posvátným. Těchto geografických přechodů role zvířete bychom mohli nalézt mnoho. Úkolem této práce a ani této kapitoly ale není popisování náboženských rolí zvířat či kulturně rozdílné vnímání určitého druhu.

V jednom daném místě a i konkrétně jedno dané zvíře může být nahlíženo různě. Mohou mu být přisuzovány různé role, různá důležitost a i různé vlastnosti. Například vegan bude nejspíše nahlížet na tu samou krávu jinak, než člověk, který pracuje jako jako řezník. V jedné lokalitě můžeme nalézt lidi, kteří budou určitým zvířatům připisovat různé vlastnosti charakteru a jejich jedinečnost nebo naopak lidi, kteří o těch samých zvířatech budou mluvit jako o věcech či o produktu.

Všechny následující role jsou spíše orientační. Různá zvěř může spadat do více kategorií – tyto kategorie mají, jak už jsem řekl, plynulé přechody. Zařazení různých zvířat se také může měnit geopoliticky a tak dále. Dále je třeba si uvědomit, že i příslušníci jednoho druhu, na jednom daném místě, mohou patřit do různých kategorií. Například

myš může žít svobodně anebo být držena v teráriu pro okrasu či jako entita pokusná. Nejedná se tedy o fixní kategorie s fixně zařazenými druhy – ostatně, sortování čehokoli je jen jakousi vyumělkovanou pomůckou. Škatulkování čehokoliv nám může pomoci porozumět určitým věcem, na druhou stranu toto sortování může produkovat separovanost. Opět bych chtěl zdůraznit – do zvířecí říše patří i lidé. Lidé patří do celkového ekosystému. Nevnímejte tedy lidský druh v opozici proti ostatním zvířatům a přírodě. Neuplatňujeme zde klasický opoziční a vymezující antropologický vzorec my versus oni. Patříme všichni do zvířecí říše a je jen sociální konstrukt, že se stavíme do opozice proti přírodě. Civilizace se snaží vymezit proti rozmanité přírodě, bez ní ovšem nemůžeme přežít – jsme její součástí.

4.1. Zvířata mimo sféru zájmu

Zde můžeme řadit mnoho druhů ptactva, divoké zvěře, hlodavců, hmyzu a tak dále. Jsou to živočichové, kteří v dané lokalitě nemají žádné konkrétní uplatnění pro lidskou společnost, nebo se jejich chov finančně nevyplatí. Jsou to tedy zvířata mimo zájem masové společnosti – jsou pro ni nevyužitelná. Ovšem i zvěř, která je zdánlivě mimo náš zájem, může být lidskou společností nepřímo hubena. Civilizace úspěšně ničí v rámci antropocentrismu mnoho ekosystémů, které jsou pro určité druhy životně důležité. Dále je třeba zmínit, že i na tuto zvěř, kterou vnímáme spíše periferně a nevědomě, uplatňujeme speciesismus. Jsou to zvířata, která vnímáme jako méně důležitá než jsme my. Mají menší hodnotu a jejich smrt je pro nás málo významná či bezvýznamná. Na jejich zájmy nepřihlížíme, a pokud se rozhoduje o těžbě lesů, tak se v drtivé většině případu nepřihlíží na zvěř, jež v dané lokalitě žije. Lidská společnost se nezabývá jejich potřebami. Lidská společnost si rozdělila pozemky a teritoria, se kterými pak lidé zachází různě. Jak často se ale díváme na potřeby místních živočichů? Kdo nám dal právo přivlastnit si půdu a libovolně s ní nakládat pro naše účely? Antropocentrismus...

4.2. Zvířata ve sféře zájmu

Zde bychom mohli zařadit zvířata, či jedince různých druhů, které jsou v oblasti zájmu určitých skupin. Tyto skupiny jednají mimo zákon a jsou majoritní společností odsuzovány. Mluvím například o zabíjení vzácných tygrů v oblasti Thajska či zabíjení slonů pro jejich kly. Zájmová zvěř je často chráněna zákonem a je na seznamu ohrožených druhů. Je tedy v oblasti zájmu jak ochránců zvířat, tak například i pytláků. Je paradoxní, že se určité druhy musí dostat až na pokraj vyhubení, aby si jich společnost začala vážit. Do této kategorie bychom mohli například zařadit i srny, jež si myslivci střeží a pak sami zavraždí.

4.3. Zvířata okrasná a cvičená

Mezi zvířata okrasná můžeme například zařadit zvířata v zoologické zahradě. V dané oblasti není možno spatřit dané zvíře jako volně žijící či jen obtížně. Tato zvířata jsou tedy vystavována za účelem zisku a zábavy. Jedná se opět o klasické prvky antropocentrismu a speciesismu. Jednoduše řečeno, lidská vizuální poznání daného tvora a lidský finanční a vědecký zisk je důležitější než svoboda daného zvířete. Nehledí se na potřeby a touhy daných jedinců. Je sice pravda, že některé druhy v těchto zahradách stojí tváří tvář vyhynutí (a lidé je chrání před vyhynutím), do této pozice se ale ve většině případů dostaly právě díky lidskému chování. Mezi zvířata cvičená bychom pak mohli zařadit různá zvířata z oblasti cirkusů či zvěř, která je cvičena na různé druhy lidských sportů. To, jak moc určitá zvířata baví či nebaví různé sporty je relativní. Jde o to, že zvířatům jsou vnuceny dané aktivity. Dané zvíře nemá na výběr – to člověk mu předurčil dané aktivity. Jsi zvíře a budeš poslouchat mé rozkazy a to proto, že já jsem člověk a jsem v hierarchii pozemských bytostí výše.

4.4. Domácí mazlíčci

Domácí mazlíčci - i na nich jsou uplatňovány prvky speciesismu. Jako vzorový příklad nám může posloužit stereotypní příklad – pes. Psa se snažíme vychovat, vytvarovat

jeho habitus. Jedná se o lehce pozměněnou Foucaultovskou¹⁰ pastýřskou moc.¹¹ My jsme pastýři a psa se snažíme vychovat k poslušnosti. Tato naše aktivita je většinou myšlena dobře a často si i myslíme, že tím psovi prospějeme. Občas ho uhodíme za neposlušnost s tím, že je to pro jeho vyšší dobro. V rámci speciesismu se snažíme psa ovládnout. Chování ke psům či domácím mazlíčkům obecně je velice variabilní. Záleží jen na samotném pastýři, jak přistoupí ke svěřené ovečce. Nicméně tato ovečka je v drtivé většině pod rukou speciesismu. Můžeme pozorovat sami sebe, když například okřikneme psa. Pak se sami sebe můžeme zeptat, zda bychom stejným způsobem okřikli i naše dítě.

4.5. Zvířata sloužící vyššímu zájmu

Zde například můžeme zmínit laboratorní zvířata, kterým člověk přisoudil roli testovaných subjektů. Tyto testy či pokusy mohou sloužit vyšším lidským cílům a pokroku. Rozhodně ne ovšem pokroku v oblasti etiky a už vůbec neslouží zvířecím zájmům. Tyto testy slouží vyšším zájmům v rámci antropocentrismu. Na kolik jsou tyto pokusy a testy nezbytné, je relativní. Velice hodné odsouzení je ovšem například testování parfémů na zvířatech či podobné chování, jež nemá žádnou úctu k životu testovaných zvířat. Testování různých zvířat pro armádní účely je pak velice smutnou záležitostí. Například podávání látky TNT bíglům,¹² kde psi bolestivě umírali či ozařování šimpanzů, které detailně popisuje Peter Singer v knize *Osvobození zvířat*. Tito šimpanzi dostávali ohromné dávky ozáření a to pouze proto, aby se lidé dozvěděli, kdy tito živočichové přestanou kontrolovat své tělo a přestanou plnit příkazy.¹³ Jsou pouhými pomůckami a indikátory. Existuje nespočet experimentů, kdy jsou zvířatům podávány chemické látky, na které pak umírají. Výše zmíněná kniha Petera Singera, *Osvobození zvířat*, je v podstatě základním kamenem pro hnutí za práva zvířat. Celá první polovina knihy je věnována všemožným výzkumům a experimentům na zvířatech,

¹⁰ Michel Foucault byl stejně jako Pierre Bourdieu přední francouzský sociolog a filozof. Narodil se 15.10.1926 a zemřel ve svých 57 letech, 25.6.1984.

¹¹ Koncept pastýřské moci zavedl a promýšlel Michel Foucault. Formy moci byly cílem zkoumání tohoto filozofa a sociologa.

¹² SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2001, s. 43. ISBN 8072520423.

¹³ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2001, s. 39. ISBN 8072520423.

kteřé etické ospravedlnění najdou jenom stěží. Dále se také vivisekčním praktikám podrobně věnuje Tereza Vandrovcová ve své knize *Zvíře jako pokusný objekt*.¹⁴ Těchto publikací a článků nalezneme celou řadu. Masová veřejnost však tyto texty čte pouze velice nerada.

Je relativní, na kolik jsou tyto různé testy potřebné pro lidský druh, nicméně nevyvratitelné je, že se jedná o druhovou nadřazenost a genocidní prvky. Jen stěží lze předpokládat, že by se takové pokusy dělaly na lidech. Souvislost lze snadno nalézt v tom, když doktor Mengele prováděl zvrácené experimenty na židovských věznicích během druhé světové války.

4.6. Zvířata produktová

150 000 000 000. Na první pohled toto číslo ani nedokáží přečíst. Na druhý pohled počítám nuly a zdárně čtu, že se jedná o sto padesát miliard.¹⁵ Sto padesát miliard zvířat zemře ročně zapříčiněním člověka. Denně člověk usmrtí více jak osmkrát krát více zvířat, než zemřelo lidí za celou druhou světovou válku.

V roce 1845 byla zřízena první jatka s bourací linkou¹⁶, která odstartovala genocidní šílenství. Jak moc je zde viditelná paralela s židy, jež byli pronásledováni nacisty, je už na každém jedinci. Nicméně žijeme v době, která drží absolutní prim v zabíjení... Nikdy zde neumíralo tolik bytostí jako právě dnes. Jak jsem již psal výše, jedná se o postupnou radikalizaci genocidního průmyslu. Tato postupná radikalizace vytváří rezistenci na druhé straně. Rezistenci, která sílí.

¹⁴ VANDROVCOVÁ, Tereza. *Zvíře jako pokusný objekt: sociologická reflexe*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011, 138 s. ISBN 978-807-3874-568.

¹⁵ Přesná čísla nelze dohledat. Toto číslo se liší v každém zdroji a odchylky jsou v desítkách miliard. Číslo 150 miliard je převzato z následujícího zdroje: <http://adaptt.org/killcounter.html> (25.11.2014).

¹⁶ Zdroj: Wikipedie (17.11.2014).

4.6.1. Když všude byla krev

Člověk znecitliví a otupí. Člověk si zvykne, zchladne - život mu zlhostejní. Přestane vnímat opouštějící duši a oči ztrácející život mu zevšední. Zhruba tyto pocity se mnou proháněly, když jsem natáčel zabíjení ovčí. Koukal jsem na displej a kontroloval kompozici. Na displeji jsem sledoval tepenné krvácení podřezané ovce. Člověk má pocit jako by se to dělo jinde, je to přeci na displeji – přesto je to zde a sám mám boty od krve. Kamera funguje jako jakási bariéra mezi mnou a sledovaným objektem.

Z krku ovce teče krev proudem a další ovce pozoruje tu zavražděnou zpovzdálí. Mečí a kouká na ni. Dlouhé měsíce žili jenom spolu a teď pozoruje její porcování. Člověk znecitliví, otupí, zvyká si... Pozoruju řezníka, s jakou samozřejmostí řeže do ovce jako do chleba... Pozoruju druhou ovci a vím, že budu mít ještě jeden pokus k natočení obdobných záběrů.

Člověk znecitliví a otupí. Nedávno jsem sledoval pitvu člověka. Porcování onoho těla probíhalo naprosto stejně jako porcování této ovce. Jak pro řezníka, tak pro pitvajícího doktora nemělo ono tělo žádný význam. Oběma porcujícím se příhodně říká jinak – jeden řezník, druhý doktor. Bez úcty byla tato těla totožně porcována. Byly to jen schránky. Byly to jen kusy masa a kupa kostí...

4.6.2. Reverzní biopolitika a jatka

Klasické Foucaultovo pojetí biopolitiky, která vzniká ve vrcholné fázi pastýřské moci, hovoří o ovládání těla skrze různé instituce moci. Je přítomná snaha maximalizovat tělesné funkce, popřípadě zlepšovat genetický fond (eugenika). Je snaha udržovat těla zdravá a silná, jsou důležitými prvky výrobního procesu. V rámci biopolitiky je snaha udržet jedince co nejdéle ve funkčním stavu a co nejvíce oddálit smrt. Na druhou stranu je ale pak smrt samotná odsunována na periferii.¹⁷

¹⁷ PUCHMERTL, Jaroslav. *Michel Foucault: fatální nedocenění významu konformity*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2008, 118 s. ISBN 978-807-3870-553.

Všimněme si, že se mnoho aspektů a mnoho hodnot nechá aplikovat i na zvířata a naopak jiné aspekty jsou reverzní. Maximalizujeme zvířecí těla jako produkt. Rozhodně ale tato těla neudržíme zdravá. Jateční zvěř často dostává antibiotika, jinde jsou geneticky mutována. Zajímají nás výhradně jejich těla a smrt je velice důležitým a nutným aspektem v tomto procesu. Smrt tedy není na periférii, smrt je naopak vyvrcholením a nezbytnou fází procesu. Jedná se o absolutní biomoc.

4.7. Zvířata mimo zájem antropocentrický

To jest zvířata, na nichž není uplatňován speciesismus. Jsou zde různé skupiny lidí či organizace, kteří uplatňují myšlenku rovnosti. Různé záchranné stanice, kde se lidé starají o navrácení zvířat do přírody či další jedinci, kteří pomáhají altruisticky zvířatům. Také existuje řada komunit, kde lidé odsuzují antropocentrické chování. Jako příklad mohu uvést Rainbow. Rainbow je setkání lidí, jež chtějí být co nejvíce spojeni s přírodou. Nejedná se ovšem o setkání jedinců. Tuto akci jsem do této chvíle navštívil dvakrát. Jednou na Slovensku a podruhé v Řecku. Tato akce trvá měsíc a koná se na místě, které je odlehlé od moderní civilizace. Na této akci se shromáždí tisíce lidí. Auta obvykle parkují několik set metrů od tábořiště a technika obecně zde není moc vítána. Potrava se zde vaří hromadně pro všechny a vaří se dvakrát denně. Jídlo, které se zde vaří je striktně veganské. Úcta k životu je zde enormní a všichni se k sobě chovají přátelsky. Objímají se, usmívají se a tancují. Je to velká přírodní komunita bez výrazné hierarchie a moci. Úcta k životu zvířecímu se zde proměňuje i ve větší úctu k životu lidskému. Neúcta k životu zvířecímu se, racionálně vzato, může projevat ve větší neúctě k životu lidskému.

„Dokud budou na světě jatka, budou i pole válečná.“

Lev Nikolajevič Tolstoj

Znovu ale opakuji, že tyto kategorie, jež jsme si výše vymezily, mají plynulé přechody a nejsou dogmaticky neprostupné. Zároveň se také individuálně liší intenzita dané kategorie a intenzita její platnosti. Jsou pouze orientační. Skrze ně jsme si rozlišili druhy lidské perzekuce na zvířatech. Rozlišili jsme si různé úrovně speciesismu. Tyto kategorie nám posloužily pro lepší porozumění a vymezení různých perzekucí a nyní je už můžeme opustit.

5. Vytváření hranic v rámci speciesismu

„Osvětím začíná tam, kde lidé stojí na jatkách a pomyslí si – vždyť jsou to jen zvířata.“

Theodor Wiesengrund Adorno

Nyní se dostáváme k otázce ohledně vytváření hranic mezi zvířaty. Které zvíře je legitimní zabít a které už ne? Kráva má v naší společnosti roli zvířete, které je už před svým narozením odsouzeno k násilné smrti. Oproti tomu vražda psa v naší společnosti je odsuzována (pokud neprovedl čin, který veřejnost odsuzuje). Tyto role a legitimnosti utváří specificky tvar speciesismu pro danou lokalitu či komunitu. Navíc i všechny tyto role zvířat se dynamicky ve společnosti vyvíjí, to můžeme například pozorovat v naší legislativě. Pes byl dříve právně pojímán jako věc, dnes je brán jako živá bytost. Je paradoxní sledovat, jak jednomu druhu zvířat jsou přisuzována větší práva a jiný druh je vražděn ve stále větších počtech. Odpověď na nevyslovenou otázku je jednoduchá. Pes patří do sociálních životů široké veřejnosti. Kuře patří na talíř a jeho sociální život je idealizován v reklamách či pohádkách. O jeho skutečném životě nevíme v podstatě nic. Domácí zvířata tráví své životy s námi a máme příležitost poznat jejich osobnost, povahu, city. Jateční zvíře s námi nežije, a proto nemůžeme poznat jeho osobnost. Nepřemýšlíme nad tím, protože jateční zvířata nevidíme a nevidíme jejich utrpení. Jsou to pro nás prostě jenom krávy bez charakteru. Navíc tím, že je neznáme, tak máme snahu zevšeobecňovat jejich povahu. Když se řekne slovo pes, tak se nám můžou vybavit různí psi. Možná se nám vybaví náš pes, sousedův pes nebo nějaký tulák, co tu často pobíhá. Možná se nám vybaví nějaký psí hrdina z televize. Kráva ale takového sociální životy neprožívá, a pokud ano, tak pouze v mnohonásobně menší podobě. Když se řekne kráva, tak naše mysl už tolik obrazů nenachází. Z krávy se pomalu stává abstraktní pojem. Pes má jméno, kráva je prostě kráva, neznáme je. Pojmenování zvířete je důležitým prvkem k jeho přijetí do daného sociálního kruhu. Kráva tyto kruhy nemá, nemá šanci je získat. Když pak máme plátek masa na talíři, tak jen stěží si tuto flákotu spojíme s obrazem krávy. Pes si s námi hraje, říkáme mu jménem, jež jsme mu

přidělili a poznáváme jeho individuálnost. Poznáváme, že není jako jiní psi, má svůj charakter a specifický výraz ve tváři. Kráva je odsocializována a tyto prožitky jsou ji odepřeny. Má smůlu, protože se narodila jako kráva v euroamerické společnosti – její osud je zpečetěn.

Toto vymezování a hranice utváříme opět skrze antropocentrismus a speciesismus a podle toho, jak nám dané zvíře přiroste k srdci. Se zvířaty se nakládá podle jejich užitečnosti a neužitečnosti pro společnost. Jateční zvěř je již svým způsobem odtržena od ostatních zvířat. Jateční zvěř je v podstatě pouze čárovým kódem. Koncept čárového kódu je rozvinut níže, v kapitole 6.1..

My jsme tyto podvědomé hranice nevytvořili. Byly tu, už když jsme se přišli. Za našeho života se mění tvar speciesismu, jeho tvarování je ale velice pozvolné. Kočka je často téměř domácím příslušníkem a prase je jídlo. Proto nám nedělá problém a ani nás nenapadne problematizovat, když v jedné chvíli konzumujeme vepřové a současně hladíme kočku na klíně. V rámci speciesismu dělíme zvířata na předem odsouzená a na ta, která mohou žít svobodně či nesvobodně. Toto dělení je závislé na dané lokalitě a dané lidské společnosti. Nelze ovšem argumentovat podřadností předem odsouzených zvířat – a co by určovalo podřadnost? Menší IQ? Měření chytrosti napříč druhy je antropocentrickou záležitostí. Posíláme snad lidi s nízkým IQ na jatka? A dává nám snad vyšší IQ právo rozhodovat o osudu ostatních druhů? IQ máme možná v průměru vyšší, zato ale člověk de facto je největším škůdcem planety Země. Pokud se hlouběji zamyslíme nad tím, co nám dává právo ke genocidě, asi jen stěží nalezneme relevantní argument. Dříve, v dobách, kdy země byla zamrzlá, lidé potřebovali maso k přežití. Tyto doby jsou však dávno pryč a dnes přežití brání (viz. kapitola 6.1. Ekologická udržitelnost).

5.1. Druhový a individuální relativismus

Používáme antropocentrická měřítka. Opice jsou na tomto žebříčku až pod námi, to protože jsou podle nás hloupější. Ale co třeba lépe vyvinuté instinkty? Co třeba schopnost rychle šplhat po stromě? Tyto věci nezohledňujeme, protože podle nás nejsou tolik podstatné.

Franz Boas¹⁸ nastolil koncept kulturního relativismu. Skrze tento koncept vnímá Franz Boas každou kulturu hodnotnou samu o sobě a nelze ji hodnotit na základě univerzálních měřítek.¹⁹ Nyní nás čeká další úkol při rozšiřování relativismů.

Je potřeba začít uvažovat o něčem, co by se dalo nazvat druhový a individuální relativismus. Každý druh a posléze i jedinec je něčím výjimečný. Má své fyzické a psychické přednosti a slabiny – samozřejmě je opět relativní hovořit o tom, co se dá opravdu považovat za slabinu. Zvířecí druhy a jedinci jsou plní variací a my se snažíme najít universální měřítko pro hodnocení druhů. Je to opět problém, kterým trpíme dlouhé věky. Snažíme se kategorizovat a kvantitativní výsledky vědění aplikovat na individua. Poměřujeme ostatní podle nás samých. Různé druhy a různá individua jsou nenahraditelná sama o sobě. V rámci speciesismu nám chybí obecný respekt k životu. Vážít si a mít úctu ke každému životu, ne k němu přistupovat pohledem druhového rasismu.

Neuvědomujeme si do důsledků navíc to, že hromadné zabíjení zvířat a ničení přírody ovlivňuje náš druh. My patříme do zvířecí říše a také patříme do ekosystému planety. Potřebujeme se navzájem. My nejsme odtrženi od přírody, tak jak si podvědomě myslíme, a tak, jak jsme byli vychováni. Bez přírody - stromů a existence různých druhů zvířat nepřežijeme.

¹⁸ Franz Boas byl původem němec, přesto se stal zakladatelem americké kulturní antropologie. Narodil se 9.7.1858 a zemřel ve svém 84 letech, 21.12.1942. Během své antropologické kariéry pod sebou shromáždil řadu významných antropologů.

¹⁹ Koncept nastolený a promýšlený Franzem Boasem.

6. Prostor a lingvistika

„Před 150 lety by vás považovali za blázny, pokud byste se zasazovali za konec otroctví. Před 100 lety by se vám smáli za návrh, že by ženy měly mít volební právo. Před 25 lety by vás nazvali perverzním za obhajobu práv gayů. Dnes se nám smějí, když chceme, aby skončilo otroctví zvířat. Jednoho dne se smát nebudou.“

Gary Smith

Nezbytnou věcí pro dělení zvířat a utvrzování daného stavu věcí je prostředí kolem nás. Jsme zahlcení všemožnou reklamou na maso z jateční zvěře. Od malinka vidíme reklamy na koupi různých končetin a části zvířecích těl. Reklama vytváří touhu a potřebu. Zkusme si alespoň na moment místo těchto zvířecích částí představit lidské kusy těl. Vyrůstáme v prostředí, kde reklama na genocidu visí všude kolem nás. Je pak logické, že tento stav věcí neproblematizujeme – je to pro nás přirozené. Tento stav se krásným způsobem snaží problematizovat francouzský film z roku 1996, *La Belle Verte* (Nádherná zelená)²⁰. V tomto filmu se mimozemšťanka vydává na průzkum Země. Na Zemi je pak zděšena z toho, že jsou ve výlohách vystaveny kusy zvířecích těl, obecného antropocentrického chování a tak dále. Tento film je dokonce zcenzurován Evropskou unií²¹.

Zaměříme se chvilku na média a na to, jak jsou v nich cupovány zbytky úcty k jateční zvěři. V televizi v různých pořadech trestuhodně zacházejí se zvířecími těly. Například jenom z dílu *Top Gearu* přivážejí na kapotě auta přivázanou mrtvou krávu, kterou poté teatrálně shazují z kapoty.²² Zvířata, respektive zvířecí těla, jsou nám prezentována pouze jako předměty zábavy nebo jídla. V televizním pořadu *Talentmania* měl moderátor, Leoš Mareš, kostým ze zvířecího masa. O několik dní dříve přišla podobně

²⁰ *La Belle Verte*, 1996, Francie, Coline Serreau.

Na konci tohoto snímku je věnování všem lidem, kterým není osud tohoto světa lhostejný.

²¹ Zdroj: www.csfd.cz (17.11.2014), tento údaj lze však nalézt na mnoho internetových stránkách, ať už českých či zahraničních.

²² *Top Gear* 09x03

oblečená i světoznámá zpěvačka, Lady Gaga, na předávání cen MTV. Ve výčtu těchto absurdit bych mohl pokračovat dále a dále. Nicméně skutečnost je taková, že tyto celebrity či slavné seriály a pořady ukazují masové společnosti, že je to normální. Ukazují, že je normální nevážit si jateční zvíře. Navíc tyto pořady a celebrity jsou vzorem pro lidi další a můžou je motivovat k obdobným činům. Samozřejmě někdo by zde mohl namítnout to, že celebrity a běžní lidé chodí oblékáni v kůži ze zvířat, což je samozřejmě podobný problém speciesismu a genocidy. Nicméně tento stupeň neúcty je mnohem více zjevný, vystupňovaný a radikalizovaný. Mnohem více teatrální a ukazující výrazně stoupající tendenci neúcty.

Prostor jako prostředek předávání kultury je věcí jednou. Další aspekt pak je prostor, jako prostředek pro realizaci změny. Řekněme, že chápeme, že stávající perzekuce na zvířatech není morální a etická. Chceme se změnit, teď ale závisí na prostoru, jak moc nám dovoluje danou změnu uskutečnit. Například být v Praze veganem je věcí poměrně snadnou a záleží více méně jen na nás samotných, zda k takovému kroku přistoupíme. Po Praze nalezneme mnoho obchodů či restaurací s veganským jídlem. Navíc po Praze jsou stovky dalších veganů a už samotná existence a viditelnost těchto obchodů nás uklidňuje. Vidíme, že o zvířatech smýšlí obdobně jako my mnoho dalších lidí. Navíc v tomto městě nalezneme tolik veganských surovin, že se zde lze stravovat velice kvalitně. Jediný, kdo nás snad může odrazovat, jsou rodinní příslušníci či kamarádi, ale více či méně je naše volba, jak se zachováme.

Situace pro obdobně smýšlejícího člověka na vesnici je ovšem odlišná. Nejen že obvykle kolem nejsou dalších stovky veganů, člověk v takovémto prostoru je ideologicky často osamělý. Navíc je konfrontován a podporu nalézá obvykle jen těžko. Toto jsou aspekty, se kterými jedinec v daném prostoru bojovat může. Co je ovšem velice složité, je dostupnost veganské potravy v takovém místě. Taková dostupnost je obvykle velice malá a lze se stravovat spíše jen nekvalitně. Prostor je velice důležitý prostředek pro dosahování našich cílů. My jsme schopni do určité míry spoluutvářet a měnit prostor kolem nás. Větší prostory ale obvykle budou spíše utvářet nás než my je.

Lingvistika je tématem sama o sobě, nicméně bych se jí rád alespoň povrchně dotknul. V naší společnosti existuje například mnoho urážek, jež využívají zvířecích příměrů („ty

jsi ale děsná kráva!“). Tyto příklady nám jasně ukazují, že tato zvířata vnímáme podřadně – jsou hloupější a méněcenná. Nutně to ovšem neznamená, že samotný mluvčí tak daná zvířata vnímá. V naší mluvě je ale tato nerovnost už zakořeněná, ať si to uvědomujeme nebo ne. Navíc, jak říká Whorfova hypotéza, jazyk, kterým mluvíme, nás do určité části determinuje.²³ Dále nacházíme mnoho příkladů, kde využíváme zvířecí skutečnost („To jsou teda pěkný jatka.“). Těchto příkladů bychom mohli nalézt celou řadu.

Je zde pak ale další část lingvistické složky, která byla na poslech hned zřetelná. Když jsem navštívil během výzkumu velký komplex kravínu, tak hodně pracovníků tohoto podniku mluvilo o krávách jako o věcech. Bylo zvláštní poslouchat tyto výrazy, jako by ta zvířata neměla duši, jako by to byly stroje. Celková atmosféra těchto prostor byla depresivní. Upřímně řečeno mi bylo příjemnější natáčet porážku ovcí než se pohybovat v tomto místě. Připomíná to veliký koncentrační tábor, kde se stovky krav tlačí na malých prostorech. Atmosféra to byla smutná. Budoucnost těchto zvířat je předem určená a osud jasný... Čest jejich památce.

Jelikož neznáme životy hospodářských zvířat, stal se pro nás jejich život za zdmi jen jakýmsi abstraktním pojmem. Mluvíme o jejich osudech bez soucitu, jako by necítili bolest. Také si často všímám, jak lidé mluví o vražděných zvířatech s chladem. Z jejich životů se stala jen jakási statistika. Jsou to jen čísla. Neznalost jejich útrap z nich dělá pouhý produkt. Mluvíme o jejich zabitích bez soucitu, jako když mluvíme o počtech vyráběných aut. Neznalost těchto procesů ovlivňuje způsob, jakým o nich mluvíme.

Eve Jackson se zabývá historií stravování, stravovací genealogií a symbolikou jídla. Ve své knize píše: „ ... *Dnešní průměrný obyvatel města neví nic o procesu zabíjení zvířat na porážce – maso je snadno dostupné v supermarketech – a je tak chráněn před pocitů viny za smrt zvířete. Mezitím, vytěsněna z kolektivního vědomí, se kvalita života typického chovného zvířete stále zhoršuje a okolnosti jeho smrti se paradoxně stávají daleko strašnější, než byly v minulosti.*“²⁴

²³ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, s. 278. ISBN 9788073674656.

²⁴ JACKSON, Eve. *Jídlo a proměna: symbolika jídla ve snech, pohádkách a mýtech*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2004, s. 89. Studie, 8. sv. ISBN 8085880377.

6.1. Ekologická udržitelnost

„Až bude pokácený poslední strom, až bude poslední řeka otrávená, až bude chycena poslední ryba, tehdy poznáme, že peníze se nedají jíst.“

Indiáni Kmene Cree

Ekologická udržitelnost je nejen v organizacích bojujících proti antropocentrismu a speciesismu diskutovaným tématem. Konkrétně mám na mysli ekologickou udržitelnost v souvislosti s jatky. V masové společnosti se ovšem o tomto problému téměř nemluví. I když tedy tato práce není věnována tématu ekologické udržitelnosti, tak bych se toho problému rád alespoň dotknul. Chci zde tento problém nastínit mimo jiné proto, abych ukázal komplexnost a propojenost této problematiky. Abych zde ukázal, že jednotlivé problémy nejsou izolovány, nýbrž propojeny. Akce vyvolává reakci. Pokračování v daném jednání vede do velice nepříznivé situace. Problém je v tom, že v řadě zemí světa se vypěstuje mnoho obilnin a další potravy. Kvantita této potravy pak cestuje do velkochovů na výkrm násilně držených zvířat. Výsledné množství jídla ze zavražděných druhů však nasytí mnohonásobně méně lidí, než by nasýtila potrava, jež se vozí na jatka pro výkrm. Právě toto je jeden z velikých problémů, který nabírá na stále větší intenzitě a očitosti. V mnoha oblastech světa lidé trpí hladem a v západní společnosti si žijeme ve velkém luxusu. Výroba našeho jídla je velice energeticky náročná, neekologická a neekonomická.

Lester Brown, ze Světové rady rozvoje, například uvedl, že kdyby Američané snížili svoji spotřebu masa jen o deset procent, tak získané obilniny (které by šly jinak na výkrm do jatek) by nasýtily 60 000 000 lidí.²⁵ Tento údaj je navíc z roku 1974 a od té doby se počty zabíjených zvířat ještě mnohonásobně zvětšily. Výroba masa je náročná i na další zdroje. Pracovník Worldwatch Institute vypočítal, že: „... půlkilogramový řízek z mladého vola, chovaného v ohradě bez výběhu, stojí 6kg zrní, 7,5l vody, energii

²⁵ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2001, s. 184. ISBN 8072520423.

rovnající se 3,5l benzínu a 70kg zvětrané ornice.“²⁶ Z těchto dat nám začne být pomalu jasné, že konzumace masa je přepych, který rozhodně není ekologicky dlouhodobě v takovém množství udržitelný. Peter Singer uvádí, že pěstování živočišné potravy je několikanásobně energeticky větší než pěstování té neživočišné. Singer také mluví o velkém čerpání vody „Půl kilogramu masa si žádá padesátkrát tolik vody než přiměřené množství pšenice.“²⁷ Dále je zde pak problém velkého znečišťování pitné vody skrze tuny výkalů a v neposlední řadě je očividná ekologická katastrofa v podobě kácení deštných pralesů, pro získání další zemědělské plochy.²⁸

„Nic nebude lidskému zdraví prospěšnější a nic nezvýší šance na zachování života na Zemi více, než přechod na vegetariánskou stravu.“

Albert Einstein

²⁶ Tamtéž.

²⁷ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2001, s. 185. ISBN 8072520423.

²⁸ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2001, s. 186. ISBN 8072520423.

7. Teorie neviditelné vraždy

„Naši vnuci se nás jednoho dne zeptají: Kde jsi byl při holocaustu zvířat? Co jsi udělal proti těmto strašným zločinům? Podruhé již nebudeme moci přijít se stejnou výmluvou, že jsme o tom nevěděli.“

Helmut Kaplan

Neviditelná vražda. Přesně takový mám pocit, když mluvím s konzumenty masa – že se jedná o neviditelnou vraždu. Vezměme si nyní život hospodářského zvířete. Hospodářské zvíře, či jeho tělo, má tři existenční fáze. První fází je samotný život zvířete. Proces vraždy je pak fází druhou a třetí fází je prodej a konzumace tohoto zvířete. Které z těchto procesů jsou běžně viditelné a všední? Určitě se shodneme, že fáze tři je nedílnou součástí naší společnosti. Maso koupíme téměř v každém obchodě s potravinami. Reklama na maso je běžně viditelná a běžně maso konzumujeme sami či někoho vidíme ho konzumovat. Takže fáze tři je nepopíratelně součástí našich životů, ať už jsme samotnými aktéry nebo přihlížející těmto procesům.

Co fáze jedna? Tato otázka už tak jednoznačná není. Jak moc je běžně viditelný samotný život hospodářského zvířete? Samozřejmě vidíme hospodářská zvířata na loukách, v ohradnicích a tak dále. Nicméně život drtivé většiny těchto zvířat nevidíme a odehrává se za zdmi. Je tedy pro většinovou společnost nepřístupný. Ovšem důležité je to, že alespoň občas tato zvířata vidíme. Vidíme je na louce, když jedeme po silnici autem či jinde. Život na loukách je samozřejmě jiný než život za zdmi. Nicméně je vidíme a víme o nich.

Fáze dvě, tedy akt vraždy, je ale problematická. Tato fáze je běžné společnosti naprosto skryta (vyjma domácích porážek a tak dále). Nejen ovšem, že běžným lidem není možno nahlížet na tuto fázi, je zde ještě něco více. Jako by mezi lidmi platilo nevyslovené pravidlo, že o tomto ani nebudeme mluvit. Fáze dvě, tedy vražda, je tabu. Odmazáváme z našeho všedního života fázi dvě. Hospodářské zvíře žije, vražda jako by

neexistovala a pak zde máme produkt. Tím, že odsouváme fázi dvě do periférie, se pomalu vytrácí i propojení. Je tu hospodářské zvíře na louce a pak je zde maso v prodejně – souvislost jako bychom neviděli. Jako by se jednalo o nesouvisející věci. Hlavní myšlenkový proud naší společnosti vyškrtnul akt vraždy hospodářského zvířete ze všední reality. Vždyť i reklamy na mléčné produkty nám ukazují pouze idylické pobíhání krávy po louce. Když je člověk ve velkodojárně, tak je mu jasné, že takové obrázky by mléko neprodali.

Proč se akt vraždy těchto zvířat vytratil z naší všednosti? Toto je už složitější otázka, která by zasloužila svoji vlastní práci. Pokusme se alespoň zmínit hlavní prvky této problematiky. Jeden z prvků je ten, že maso je třeba idealizovat pro lepší prodejnost. O vraždě se nemluví proto, že by mohla její veřejná existence snížit více či méně klientelu, která tyto zvířecí ostatky nakupuje. Dále je zde dnes silný aspekt lidských práv. Žijeme v době, kde má boj za lidská práva silné postavení. Tato genocida zvířat je pak ostrým kontrastem lidských práv a liberalizace. Filozoficky tato genocida nepasuje do směřování smýšlení západu. To jsou obecnější aspekty této otázky. Pojdme se ale podívat trochu blíže do individuálního psyché. Z dlouhodobé interakce s konzumenty masa jsem měl možnost pozorovat častou krizi osobní morálky a etiky při zmínění aktu vraždy. Většina lidí v naší společnosti s běžnou dávkou empatie má ráda zvířata. Toto smýšlení pak ale kriticky narušuje pomyšlení násilné vraždy pro uspokojení vlastních chutí. Akt vraždy je tabu, nemluví se o něm. Samozřejmě je nutno dodat, že se najdou i tací lidé, jež pomyšlení na násilnou vraždu zvířat nějak neznepokojuje. Jeden reprezentativní příklad za mnohá je následující. Jeden člověk mi s ledovou upřímností řekl, že v tomto zabíjení není žádný problém. Dále řekl, že tato zvířata jsou k tomu jednoduše určená. S tímto názorem jsem se setkal už nesčetněkrát a je nutné dodat, že u těchto lidí rozhodně nehrozí otřes osobní morálky při zmínění vraždy.

Další a stěžejní odpověď na otázku, proč se fáze dvě vytratila z naší všednosti, je jedna z těch nejprostších. Vražda není pro běžnou společnost viditelná. Chybí nám vizuální poznání této reality. Fáze dvě je jakýmsi abstraktním pojmem, jež je zahalen v mlze a který je nahrazen idylickými reklamami. Je tedy logické, že akt vraždy není obsažen v naší všednosti – v naší realitě. Fáze dvě je schována před zraky masové společnosti.

Kdyby totiž tyto věci skryty nebyly, tak by se zástup členů masové společnosti zcela jistě zmenšil.

„Kdyby jatka měla stěny ze skla, každý by byl vegetarián.“

Paul McCartney

7.1. Koncept čarového kódu

Hospodářská zvířata... jako by neměla citění či potřeby... jako by to byly jenom stroje bez duše. Často k nim přistupujeme jako k věcem a nepojímají žádná relevantní práva. Však už jsem se i výše zmínil, že lidé často mluví o zvířatech jako o věcech. Jako by to byla auta či jiné neživé předměty. Hospodářská zvířata jsou pro masovou společnost jen čarovým kódem. Mají hodnotu jen jako mrtvé bytosti pro kusy svých těl nebo jako živé bytosti produkující kvanta materiálů pro lidskou společnost. Jsou čarovým kódem, zvykli jsme si tak na ně nahlížet a zároveň nepřemýšlet a neproblematizovat. K tomuto problému se ostře vyslovil známý řečník, Gary Yourofsky: „Problémem je, že lidé viktimizují zvířata v takové míře, že už nejsou ani považována za oběti. Nejsou považována za nic. Nejsou nic. Nepočítají je, nezajímají se o ně, jsou pro ně komodity jako televize nebo mobilní telefony. Obrátili jsme zvířata do neživých objektů – sendvičů a obuvi.“. Myslím, že Gary Yourofsky dokázal daný problém popsat velice výstižně. V roce 2005 vznikl velice silný dokument, Earthlings²⁹, který bez různých oklik ukazuje brutální zacházení se zvířaty. Jedná se o velice komplexní dokument, který se zabývá domácími mazlíčky, jídlem, oblečením, zábavou a tak dále. Film Earthlings byl točen 6 let vesměs skrytou kamerou a vznikl pro vzdělávací účely. Jedná se o velice cenný dokumentární materiál. K této problematice tento dokument výrazně

²⁹ Earthlings, 2005, USA, Shaun Monson a Libra Max.

doporučuji. K tomuto filmu namluvil komentář hollywoodský herec Jacque Phoenix a byla použita hudba Mobyho. Oba tito lidé patří mezi známé bojovníky za práva zvířat.

„Dokázali byste se s klidným svědomím podívat zvířeti do očí a říct mu: mé chutě jsou důležitější než tvé utrpení?“

Moby

Teorie zbavování se odpovědnosti je dalším důležitým jevem. Již nesčetněkrát jsem se setkal s reakcí masových konzumentů, že oni na daný stav věcí nemají vliv. Je nejspíše pravdou, že jedna osoba, která přestane podporovat vraždící průmysl, ho asi nepřivede na mizinu. Nicméně odpovědnosti daná osoba neuchází. Kromě tohoto argumentu je druhým aspektem “zavírání očí”, kdy lidé o daných perzekucích nechtějí slyšet a chtějí si v klidu sníst kus kuřecího. Oba tyto aspekty ovšem nezbavují lidi odpovědnosti na spoluúčasti této genocidy. Bez poptávky by nebyla nabídka. Bez výchovy by nebyla poptávka. Díky neproblematizování těchto věcí existuje čím dál větší nabídka, na kterou je odpovězeno čím dál větší poptávkou. Lidé, kteří podporovali perzekuci Afroameričanů nebo Židů, byli spoluzodpovědní za daný stav věcí. Stejně tak mají dnes krev na rukou lidé, kteří vědí, co se děje zvířatům a přesto je jí. Všichni jsme kolečka v jednom velkém procesu.

Například v knize *Studia vizuální kultury*³⁰ se Marita Sturken a Lisa Cartwright obsáhle zabývají reklamou a spotřební společností. V této knize například popisují otrocké praktiky výroby čokolády a neměnnou poptávku po této komoditě i po zveřejnění těchto praktik. Tento stav věcí vysvětlují následovně: *„Lidé čokoládu milují. Mnozí v žertu tvrdí, že na ni mají návyk a nemohou bez ní žít. Komoditní fetišismus je však velmi účinný proces zastírání skutečností týkajících se práce, která za výrobou zboží stojí, a vytváření pocitu bezmoci tváří v tvář konsternujícím informacím o nelidských pracovních podmínkách. Tyto praktiky však existují velmi daleko od spotřebitelů a těm*

³⁰ STURKEN, Marita a Lisa CARTWRIGHT. *Studia vizuální kultury*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 471 s. ISBN 978-80-7367-556-1.

se pak realita může jevit příliš abstraktní a snadno vůči ní mohou být skeptičtí.“³¹
Myslím, že místo čokolády si zde snadno můžeme dosadit entitu poněkud živější.

Nutno ovšem zmínit, že se často také naleznou tací lidé, kteří nechtějí podporovat vražedný průmysl a soucítí se zvířaty. Tito lidé však ovšem mohou jen s velkými komplikacemi opustit tento jídelniček. Prostor nás často determinuje k danému jídelníčku. Rodina a lidé v okolí nám můžou vyvracet naše ideje a znesnadňovat nám opuštění zaběhnutých kolejí. Dále je nutno uznat, že na vesnici těžko seženeme veganskou prodejnu a jen těžko se najíme bez produktů od vykořisťovaných zvířat. K tomuto se trefně vyjádřil americký spisovatel Will Tuttle, když prohlásil: „Veganství není snadné, ale tato obtížnost není obsažena ve veganství samotném, ale v naší kultuře.“.

7.2. Strach o tělo

*„ Nejzábavnější je, když mě o výhodách masa přesvědčují lidé, kteří mají těžkou
nadváhu, spoustu zdravotních problémů a jsou absolutně z formy.“*

Jimi Sitko

Mnoho lidí odmítá opustit masitou stravu z důvodu strachu o své tělo. Už od mládí se učíme, že maso potřebujeme a pro správné fungování těla ho musíme jíst. Odmítáme opustit konzumaci masa, protože to vyvolává strach o naše tělo. Naše potřeba masa je více sociální konstrukt než reálná biologická potřeba. Lze nalézt nespočet studií o tom, že látky, jež jsou obsaženy v masu, lze nahradit jinde. Problém je ovšem opět v našich vykonstruovaných představách a vykonstruovaném kolektivním myšlení. Opět bych zde mohl citovat Willa Tuttle, tak jako o pár řádků výše. Mnoho lidí řekne „ Když přestanu

³¹ STURKEN, Marita a Lisa CARTWRIGHT. *Studia vizuální kultury*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, s. 290. ISBN 978-80-7367-556-1.

jíst maso, kde budu brát bílkoviny?“. Dotazovatel tím často odsuzuje předem odpověď a nebude ochotný poslouchat alternativy. Jedná se často o pocit ohrožení zvenčí a typ obrany – tak jako jsem výše citoval britskou psycholožku Nicky Hayes a její text o názorech uvnitř skupiny. Tato konverzace nemá s relevantními důkazy nic společného. Zastánce jedení masa si potřebuje uhájit svojí pozici. Byli jsme vychováni k jedení masa. Proto si naše masová společnost myslí, že jedině takový vzorec chování je správný a žádný jiný. Nelze se divit, že lidé nemají rádi otázky na problematizaci jedení masa. Pokud takový člověk uzná takové důkazy za relevantní, tak tím také uznává, že celý jeho dosavadní život je založen na chybě a omylu. Takové otázky bourají člověku jeho vidění světa a pokud nebude chtít dále podporovat speciecismus, bude ho čekat velká životní změna. Svět se v jeho očích přeformuje do jiné podoby.

„Pokud nejsi připraven změnit svůj život, není ti pomoci.“

Hippokrates

Strach o naše tělo zachází až do takových extrémů, že musíme sníst desítky zvířat měsíčně, abychom podle našich představ udrželi naše tělo zdravé a silné. Realita je ovšem často opačná. Například s častou konzumací masa se začne náš organismus překyselovat, což je úrodná půda pro stovky nemocí v čele s rakovinami různých druhů.³² Látky obsažené v mase lze nahradit. Nahrazení ovšem často spočívá v kombinaci různých jídel a ve vědomostech, kdy dané jídlo jíst. Jelikož je naše kultura postavena na masité stravě, tak zde bohužel není rozšířené know-how o plnohodnotném stravování bez obsahu živočišných produktů. Je potřeba začít uvažovat nad tím, že to, co si myslíme, že víme o udržení zdraví, nemusí být nutně pravdou, jak si udržet tělo zdravé a funkční.

³² TEPPERWEIN, Kurt. *Pryč s kyselostí! jak udržet kyselé a zásadité látky v těle v rovnováze ; tajemství dlouhověkosti*. Vyd. 2. Bratislava: Noxi, 2011. ISBN 978-808-1110-542.

8. Závěr

„V mládí jsem se zřekl jedení masa a přijde ještě den, že lidé mně podobní se budou na zabíjení zvířat dívat tak, jako se dnes dívají na zabíjení lidí.“

Leonardo da Vinci

Odjakživa jsem spíše idealistou a optimistou. Pevně věřím, že utrpení zvířat do několika desítek let skončí. Pokud bude pokračovat vývoj morálky a etiky tak jako doposud, tak věřím, že speciesismus začne slábnout, stejně jako třeba rasismus či homofobie v dnešní době. Věřím, že lidé za padesát let se budou na dnešní dobu dívat jako na středověk. Stejně jako nám se svírá srdce ze snímku z nacistických koncentračních táborů, tak lidem budoucím se budou srdce svírat z našich dnešních koncentračních a vyhlazovacích táborů. Společnost není statická, nýbrž dynamická. Do kolektivního myšlení se pozvolna promítají inovativní vzorce myšlení. Stejně jako se ročně zvedají počty zabitých zvířat, tak s obdobnou silou začíná na síle nabírat sociální povědomí o těchto zvěrstvech. Věřím, že do několika desítek let speciesismus skončí na skládce dějin a lidem budoucím bude sloužit jako odstrašující případ. Speciesismus je jako koule na noze, s ním se lidstvo nemůže dál morálně a eticky vyvíjet.

Bibliografie:

1. SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2001, 259 s. ISBN 80-725-2042-3.
2. ERIKSEN, Thomas Hylland. *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-807-3674-656.
3. VANDROVCOVÁ, Tereza. *Zvíře jako pokusný objekt: sociologická reflexe*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011, 138 s. ISBN 978-807-3874-568.
4. STURKEN, Marita a Lisa CARTWRIGHT. *Studia vizuální kultury*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 471 s. ISBN 978-80-7367-556-1.
5. HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 6. Překlad Irena Štěpaníková. Praha: Portál, 2011, 166 s. ISBN 978-807-3679-095.
6. JACKSON, Eve. *Jídlo a proměna: symbolika jídla ve snech, pohádkách a mýtech*. Vyd. 1. Překlad Věra Stavová. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2004, 136 s. Studie, 8. sv. ISBN 80-858-8037-7.
7. PUCHMERTL, Jaroslav. *Michel Foucault: fatální nedocenění významu konformity*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2008, 118 s. ISBN 978-807-3870-553.
8. TEPPERWEIN, Kurt. *Pryč s kyselostí! jak udržet kyselé a zásadité látky v těle v rovnováze ; tajemství dlouhověkosti*. Vyd. 2. Bratislava: Noxi, 2011. ISBN 978-808-1110-542.

Internetové zdroje:

Soucitně – www.soucitne.cz

ADAPTT – www.adaptt.org

PETA – www.peta.org

ČSFD – www.csfd.cz

IMDb – www.imdb.com

Greenpeace – www.greenpeace.org

Azcitáty – www.azcitaty.cz

*Není důležité, zda své jednání obhájíme před svým okolím, důležité je, abychom své činy
obhájili před sebou, před svou duší.*